

KAIKKIEN LAPIN- LAHTI

mieli

Lapinlahden
Lähde

Mikä on Kaikkien Lapinlahti?

Suomen ensimmäinen mielisairaala Helsingin Lapinlahdessa on herännyt eloon. Suljetusta laitoksesta on kehittynyt kaikille avoin mielenterveyden, hyvinvoinnin ja kulttuurin keidas.

Alueen toimijat ovat yhdessä yhteistyökumppaneiden sekä satojen kansalaisaktivistien, vapaaehtoistyöntekijöiden, mielenterveyskuntoutujien, tukityöllistettyjen ja harjoittelijoiden kanssa luoneet

kaupunkilaisille helposti lähestyttävän kohtaamispaikan.

Lapinlahdessa tehdään arvokasta työtä yksinäisyyden vähentämiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi, luodaan uudenlaista yhteisöllistä kaupunkikulttuuria ja tarjotaan kasvualusta yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle ja taiteelle.

Monikulttuurinen ja -kielinen Lapinlahti tukee kotoutumista sekä vaalii sairaalan kaksikielistä historiaa.

Sähköinen esite löytyy www.lapinlahdenlahde.fi/kaikkienlapinlahti

En svensk version av broschyren finns på www.lappvikenskalla.fi/allaskalla

Vuosi 2019 numeroina

- ♥ 400 avointa tapahtumaa
- ♥ 50 000 kävijää
- ♥ 150 vapaaehtoista
- ♥ 20 työharjoittelijaa ja -kokeilijaa
- ♥ 15 opiskelijaa
- ♥ 270 työpaikkaa
- ♥ 170 vuokrattua työtilaa
- ♥ 7 000 neliometriä tilaa yhteensä
- ♥ 600 000 euroa tilavuokraa Helsingin kaupungille
- ♥ 80 000 euroa tukea toimintaan Helsingin kaupungilta

Toimijat ovat alueen voimavara

Lapinlahdessa toimii yleishyödyllisiä järjestöjä, yhteiskunnallisia yrityksiä, startupeja ja muita organisaatioita, jotka luovat työ-, harjoittelu- ja kuntoutuspaikkoja.

Alueella toimivat mielenterveyden ja kulttuurin ammattilaiset ja taitajat takaavat toiminnan jatkuvuuden.

Eri alojen työntekijät ovat edustettuina seuraavasti:

- 🎨 50 kuvataide
- 🎵 50 musiikki
- ❤️ 30 hyvinvointi
- ✂️ 20 käsityö
- 💖 20 yleishyödylliset säätiöt ja järjestöt
- 👁️ 30 muu taide ja kulttuuri
- + 70 muuta vuokralaista

180 vuotta historiaa

Kulttuurihistoriallisesti arvokas, Carl Ludvig Engelin suunnittelema Lapinlahden sairaala valmistui 1841 Suomen ensimmäiseksi mielisairaalaksi.

Sairaala on koko toimintansa aikana toiminut keulakuvana Suomen psykiatrisen hoidon kehityksessä.

Sairaalatoiminnan jatkuminen oli uhattuna 1980-luvulla. Pro Lapinlahti -kansanliike sai alkunsa kun potilaat, omaiset ja osa henkilökunnasta nousivat puolustamaan sairaalan toimintaa.

Lapinlahden psykiatrisen sairaalan toiminta päättyi vuonna 2008. Rakennus jäi tyhjilleen useaksi vuodeksi.

Seitsemän vuotta hyvinvointia kaikille

Kaupungin suunnitelmat rakennusten uudesta toiminnasta kariutuivat vuonna 2013.

Mielenterveystoimijoiden ideasta syntyi Lapinlahden Lähde, kaikille avoin mielen ja hyvinvoinnin tapahtumapaikka. Rinnalle nousi Osuuskunta Lapinlahden Tilajakamo, luovan alan toimijoiden työtilayhteisö.

Historiallinen sairaala-alue yhdistettynä ainutlaatuihin toiminta-ajatuksiin kiinnosti välittömästi kaupungin asukkaita. Laajamittainen vapaaehtoistyö ja oppilaitosyhteistyö olivat tärkeässä roolissa toiminnan käynnistyksessä ja tilojen remontoinnissa käyttökuntoon.

Lähihistorian virstanpylväät

2013 — Pro Lapinlahti ry tekee järjestökumppaneineen aloitteen Lapinlahden sairaala-alueen kehittämisestä ja Osuuskunta Lapinlahden Tilajakamo perustetaan.

2014 — Lapinlahden Lähteen toiminta käynnistyy Mieli ry:n toimesta ja ensimmäiset mielenterveyttä tukevat hankkeet saavat rahoituksen.

2015 — Mieli ry solmii ensimmäisen vuokrasopimuksen kahvilan ja auditorion tiloista kaupungin kanssa ja Kahvila Lähde avataan.

2016 — Mieli ry:n perustama yhteiskunnallinen yritys Lapinlahden Lähde ja Lapinlahden Tilajakamo vuokraavat koko kiinteistön. Vapaaehtoiset aloittavat sisätilojen siivouksen ja kunnostuksen. Sauna avataan yleisölle. Kaupunki ryhtyy kunnostamaan rakennuksen julkisivua.

☆ **Helsingin vapaaehtoistoiminnan neuvottelukunnan tunnustus**
☆ **Suomalaisen Lääkäriseura Duodecimin kulttuuripalkinto**

2017 — 30 vuotta tyhjiään seisoneeseen Venetsia-taloon avataan mielenterveyden museo, Mental Museum. Saavutetaan 100 000 kävijän raja.

☆ **Helsingin kaupungin kulttuuripalkinto**
☆ **Rakentamisen Ruusun kunniaininta**

2018 — 30 000 helsinkiläistä allekirjoittaa adressin Lapinlahden toiminnan jatkumisen puolesta. Tuhat kaupunkilaista muodosta muurin sairaalarakennuksen ympäri. Kaupunki myöntää Pro Lapinlahdelle rahoituksen asukastilaan.

☆ **Uusimaa-palkinto**

2019 — Kaupunki myöntää rahoituksen Lapinlahden Kaupunkiluontokeskuksen toimintaan ja käynnistää ideakilpailun, jossa haetaan mahdollista uutta omistajaa ja käyttötarkoitusta sairaalan rakennuksille.

Mielenterveys kuuluu kaikille

Lapinlahden historiallisen ympäristön kiireettömyys ja yhteisöllisyys sekä sen luonto ja kulttuuri virkistävät ja tuottavat mielen hyvinvointia kaiken ikäisille, sekä helsinkiläisille, että kauempaa saapuville.

Alueen ainutlaatuisten puitteiden ja toimivan yhteisön ansioista Lapinlahden Lähteelle on lyhyessä ajassa kehittynyt Suomen ensimmäinen, kaikille avoin mielen hyvinvoinnin keskus, jonka toiminta ei olisi mahdollista ilman kaupunkilaisten tukea. Innovatiiviseen toimintakonseptiin on käynyt tutustumassa satoja ryhmiä, ulkomaita myöten.

Lapinlahdessa on tehty mielenterveystyötä jo seitsemän sukupolven ajan. Neljän vuoden

hiljaiselon jälkeen on koittanut uusi merkittävä vaihe alueen mielenterveyshistorian jatkumossa. Alue elää ja kehittyy joka päivä määrätietoisien, sitoutuneiden ja innovatiivisten ihmisten käsissä. Entinen hullujenhuone on nykyään helposti lähestyttävä diagnoosivapaa vyöhyke ilman syrjintää.

Jokaisella on oikeus mielenterveyteen. Helsinkiläisillä on oikeus Lapinlahteen, sen rauhaan ja puistoon. Sukupolvemme vastuu on säilyttää Lapinlahti mielenterveystoiminnan palveluksessa myös tuleville sukupolville. Sen tulevaisuus on vasta orastamassa.

Kaupunkilaisten kohtaamispaikka

Päärakennuksessa sijaitsevan Kahvila Lähteen yhteydessä on kaupungin tukema asukastila lähialueen asukkaiden ja yhteisöjen käyttöön. Vapaaehtoiset järjestävät kahvilassa säännöllisiä tapaamisia eri teemojen ympärillä.

Lounaskahvila tarjoaa myös työllistymisen mahdollisuuksia osatyökykyisille ja mielenterveyskuntoutujille. Heidän ansiostaan kahvila on avoinna myös viikonloppuisin ja pyhinä. Vuoden 2019 aikana kahvila oli avoinna 364 päivänä.

Ryhmässä – tai muuten vain yhdessä

Lapinlahden Lähteellä kokoontuu viikoittain kaikille avoimia ja maksuttomia matalan kynnyksen ryhmiä.

Tapaamisissa esimerkiksi pelataan lautapelejä, tanssitaan tangoa, meditoidaan, eläydytään pöytäroolipeleihin ja tehdään käsitöitä tai taidetta.

Auditoriossa järjestetään seminaareja, esityksiä ja keskustelutilaisuuksia. Tarjontaan

kuuluu myös mielenterveyden ensiapukursseja sekä erilaisia liikunnan ja hyvinvoinnin kursseja.

Kesäisin puistossa järjestetään kirpputoreja, joogaa ja monenlaista perhetoimintaa. Luontopaiden ohjaamana voi tutustua melontaan, linnustoon, villiyrtteihin tai nauttia nuotion äärellä.

Viljelypalstan hoito on tärkeä yhteisöllisyyden ja yhdessä toimisen muoto.

Lyhty ry:n mediatyöpajassa kehitysvammaiset aikuiset toteuttavat omanlaistaan mediasisältöä alan ammattilaisten ohjauksessa.

Elävien ääniä on vapaaehtoisten pyhäinpäivänä järjestämä vuosittainen tapahtuma, jonka aikana rauhoitaudutaan teatterin keinoin.

Helsinkiiläisiä ei jätetä yksin juhlapäivinäkään. Lapinlahden Lähteellä on toimintaa sekä jouluna, että juhannuksena.

Sipulikukkien istutustalkoot ovat syksyinen perinne jo vuodesta 1988.

Mental Health Art Week on valtakunnallinen hyvän mielen ja kulttuurin toimintaviikko.

Lapinlahden LLUX on kasvanut valtavan menestyksen saaneen Lux Helsinki -valotaidefestivaalin rinnalla.

Ainutlaatuinen kulttuuri- perintökohde

Lapinlahden sairaala-alue puistoineen on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka muodostaa kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti ainutlaatuisen kokonaisuuden.

Sairaalan rakennukset saivat rakennusperintölain suojan 1994. Puiston nykyinen suoja perustuu asemakaavaan.

Sairaala on suomalaisen mielenterveystyön symboli ja kulttuuriperinnön jatkuvuuden turvaamiseksi on merkityksellistä, millaista toimintaa alueella on tulevaisuudessa.

Helsingin oma mielenterveyden hoidon museo

Mielenterveismuseo Mental Museum toimii päärakennuksessa entisessä ylilääkärin asunnossa. Museossa kerrotaan mielenterveyden häiriöiden hoidosta ja suljetun sairaalan muutoksesta kaikille avoimeksi mielen hyvinvoinnin keskuksesi. Lisäksi museossa on vaihtuvia näyttelyjä.

Taide osana sairaalaympäristöä

Taide on vahvasti läsnä Lapinlahden tiloissa, toiminnassa ja tunnelmassa. Talon taiteilijat ja toimijat ylläpitävät yhteensä viittä galleriatilaa.

Kävijät voivat tutustua Lapinlahdessa luotuun taiteeseen päärakennuksen

galleriakäytävässä, ravintolassa ja kahvilassa sekä ajoittain Venetsia-talon avoimessa tilassa.

Puistossa sijaitseva installaatiotila Kammio, sairaalan puretun siunauskappelin ruumiskellarissa, on jatkuvasti auki.

Vastuullista kuluttamista

Ekologinen kestävyys näkyy toiminnassa uudenlaisten innovatiivisten palvelujen muodossa.

Sairaalan päärakennuksessa toimii hävikkiruokaravintola Loop, jossa tarjotaan pelastetuista raaka-aineista valmistettua lounasta. Ravintola auttaa myös vaikeasti työllistyviä uuden ammatin alkuun.

Lapinlahdessa on kehitetty hävikkileivästä valmistettava matala-alkoholinen Wasted-olut, joka luokitellaan elintarvikkeeksi.

Hävikkikukkakauppa Kukkis pelastaa kasveja kävijöiden iloksi ja ostettavaksi.

Helsingin Venetsiassa

Aivan meren tuntumassa komeilee punatiilinen Venetsia-talo, jossa alkuaikoina toimi sairaalan leipomo ja pesula. Vapaaehtoiset tyhjensivät varastona toimineen talon ja kunnostivat sen. Nyt rakennuksessa on jälleen leipomo, Venetsia Ambiente, sekä kahvila Aura ja kaupunkiluontokeskus.

Kaupunkiluontokeskuksen avoin matalan kynnyksen luontotoiminta käynnistyi vuonna 2019 kaupungin rahoittamana. Tarjolla on monimuotoista tietoa kaupunkiluonnosta, tukea ympäristöahdistukseen, tapahtumia ja taidetyöpajoja.

Sairaalan rakennusten uusi elämä

Terapiatalona tunnetusta hirsirakennuksesta löytyy lapinlahtelaisten valmistamia taide- ja käsityötuotteita myyvä Lähteen Puoti ja vapaaehtoisvoimin toimiva tukikirpputori Lähteen Patina.

Viereiseen Alvila-kotiin, sairaalan työntekijöiden entiseen asuntolaan, kunnostettiin vuonna 2005 tehostetun palveluasumisen tukiasuntoja. Yhteiskunnallinen yritys Kakspy Palvelut Oy toimii palveluntuottajana Y-säätiön omistamassa rakennuksessa.

Sairaalan huoltorakennuksessa toimii Helsingin vanhin yleisessä käytössä oleva sauna, joka valmistui 1880-luvulla. Sauna lämmitetään lähes vuoden jokaisena päivänä.

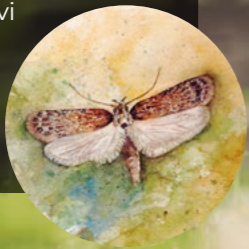

Hyvinvointia puistosta

Sairaalaa ympäröivä historiallinen puisto suunniteltiin tukemaan sairaalatoimintoja ja potilaiden tervehtymistä. Se on Helsingin vanhimpia puistoja, josta vielä löytyy alkuperäisiä puistosommitelmia.

Alueen hoidossa on huomioitu luonnon tarpeet, ja kartoitukset osoittavat, että puiston lajisto on monipuolinen ja arvokas.

Puisto on tärkeä elinalue monille linnuille ja tietyissä kohdissa elää uhanalainen kirvelilattakoi (*Depressaria chaerophylli*) sekä sen merkittävä ravintokasvi mukulakirveli (*Chaerophyllum bulbosum*) poikkeuksellisen laajana kasvustona.

Pitkä viljelyperinne

Sairaalan vanhalla kasvimaalla on ollut jatkuvaa viljelytoimintaa 1800-luvulta lähtien, minkä ansiosta alueella on säilynyt sairaalassa aikaisemmin hyödynnettyjä kasveja.

Pro Lapinlahti on vuokrannut 40 viljelypalstan kattavaa aluetta kaupungilta jo 28 vuoden ajan. Kaikille avoimella alueella on myös hoidettu niittymaa ja kaksi mehiläistarhaa.

Viljelijät vaalivat alueen yhteyttä sairaalan historiaan ja järjestävät ilmaisia, opastettuja kasvikiertoja.

Palstojen vieressä sijaitsee kaupunkilaisten jo vuosisatoja hyödyntämä luonnonlähde kunnostettuine kaivorakennuksineen.

"Me usein ihaillaan muiden pääkaupunkien kuplivia kulttuurikeskuksia ja hyvinvoinnin lähteitä pystymättä näkemään lähelle"
— Krista Kosonen, näyttelijä

"Tänne Lapinlahteen on viimevuosina syntynyt matalan kynnyksen osallistava yhteisö. Tätä syntynyttä henkistä pääomaa pitää kaikin tavoin vaalia" — Tuure Kilpeläinen

Kansanliikkeen voima

Lapinlahden nykytoiminta on koskettanut, tukenut ja pelastanut lukuisia ihmisiä, jotka pitävät avointa, yleishyödyllistä, sitoutunutta ja pitkäjänteistä toimintaa mielenterveyden hyväksi puolustamisen arvoisena.

Vuosituhanen vaihteessa 1500 henkilöä muodostivat ihmismuurin sairaalan ympärille,

puolustaakseen sairaalatoiminnan jatkumista.

Vuonna 2018 toistettuun Muuri-tapahtumaan osallistui tuhat nykyisen toiminnan puolustajaa. Samana vuonna Lapinlahden toimijat luovuttivat 30 000 henkilön allekirjoittaman adressin toiminnan jatkumisen puolesta Helsingin kaupungille.

"Elinvoimainen kaupunki tarvitsee tiloja, jossa erilaiset ihmiset voivat kokea itsensä tervetulleiksi" — Irja Askola, Suomen ensimmäinen naispiispa

"Taide auttaa meitä kaikkia mielemme kohentamiseen ja rakentamiseen. Toivon, että Lapinlahden vanha sairaala voisi tulevaisuudessakin toimia meidän kaikenlaisten ihmisten koostamisaikana" — Tarja Halonen, presidentti

Sijoitus mielen- terveyteen tuottaa moninkertaisesti

Kaupunkistrategia tavoittelee Helsinkiä, joka on hyvää elämää varten. Hyvän elämän peruspilari on hyvä mielenterveys.

Helsinkiäisten mielenterveyden ongelmien kustannukset ovat lähes 1,5 miljardia euroa vuodessa. Mielenterveyden ongelmat ovat Helsingissä yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy.

Yhden nuoren syrjäytymisen ehkäisy on laskettu tuottavan kahden miljoonan euron säästöt. Vuosittain Lapinlahden Lähde tukee noin 30 henkilöä työllistymisen polulla.

Lapinlahden toimijat ovat sitoutuneet mielenterveyttä edistävään toimintaan, joka tuottaa taloudellista hyötyä Helsingille nyt ja tulevaisuudessa. Toimintaa ohjaa kaupunki-strategian ja kestävä kehityksen periaatteet, tavoitteena sosiaalinen, taloudellinen ja ekologinen kestävyys.

Euron sijoittaminen mielenterveyden edistämiseen tuottaa yhteiskunnalle viisi euroa.

+ *Vuonna 2020 Lapinlahden toiminta tuo Helsingin kaupungille noin 600 000 euroa vuokratuloja.*

— *Kaupungin eri avustukset toimijoille ovat vuonna 2020 noin 80 000 euroa. Kaupungin ylläpitokustannukset rakennuksista ovat vuosittain noin 300 000 euroa.*

= *Nykyinen toiminta tuottaa kaupungille voittoa*

Alueen nykytoimijat ovat osallistuneet alueen kestävä tulevaisuutta linjaavan Lapinlahti 360 –ehdotuksen valmisteluun.

**KAIKKIIEN
LAPIN-
LAHTI**

Toimitus: **Annika Ljungberg** • Vastaava toimittaja: **Kristian Wahlbeck** • Taitto: **Katri Ristiniemi**
Julkaisija: **MIELI Suomen Mielenterveys ry** • Kannen kuva: **Joha Gronvall** • Paino: **Hansaprint 2020**

MIELI Suomen Mielenterveys ry | **MIELI Psykisk Hälsa Finland rf** | mieli.fi
Lapinlahden Lähde | **Lappvikens Källa** | lapinlahdenlahde.fi
Pro Lapinlahti mielenterveys-seura ry | **Pro Lappviken förening för mental hälsa rf** | prolapinlahtiry.fi
Osuuskunta Lapinlahden Tilajakamo | tilajakamo.fi
Kakspy Palvelut Oy, Alvila-koti | kakspypalvelut.com

